

MEDICINOS DARBUOTOJŲ POREIKIO PROGNOZAVIMO MODELIS

Rezultatai ir išvados

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

STEBESENA IR ANALIZĖ

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA) sukurtas „Medicinos darbuotojų poreikio prognozavimo modelis“ apima Lietuvoje parengiamų ir dirbančių sveikatos specialistų pasiūlos ir paklausos analizę ir prognozavimą iki 2028 metų. Modelio tikslas yra prognozuoti medicinos darbuotojų (sveikatos specialistų) darbo rinkos situaciją Lietuvoje iki 2028 metų ir gerinti medicinos studijoms skiriamų valstybės finansuojamų vietų skaičiaus planavimą.

Modelis ir duomenų analizė parengta ES struktūrinių fondų paramos lėšomis kaip viena iš veiklų projekte 10.1.1-ESFA-V-912-01-0004 „Švietimo pasiūlos analizės ir vertinimo sistemos kūrimas bei diegimas“.

Šioje ataskaitoje pateikiama atlikto sukurto prognozavimo modelio glausti rezultatai ir išvados.

Tyrimą parengė:

Gintautas Jakštas, Beatričė Leiputė, Giedrius Padvilikis, Dalius Požėla.

Už pagalbą dėkojame:

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, Švietimo informacinių technologijų centrui.

Maketas ir dizainas:

Paulė Gumbelevičiūtė

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro komandai (info@mosta.lt).

© Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, 2019

1 MODELIO REZULTATAI

Šiame skyriuje aprašomi Sveikatos specialistų pasiūlos ir paklausos modelio bazinio scenarijaus prielaidų prognozės iki 2028 metų rezultatai.

Naudojamo modelio scenarijaus prielaidos:

Realus specialistų poreikis 2018 m. Realus poreikis didesnis nei dabartinis sveikatos specialistų skaičius. Realus poreikis skaičiuojamas prie 2018 metais dirbusių sveikatos specialistų skaičiaus pridedant Užimtumo tarnyboje 2017 liepos – 2018 birželio mėn. registruotų laisvų darbo vietų sveikatos specialistams, pagal Lietuvos profesijų klasifikatoriaus 4 skaitmenų kodą, skaičiumi. LPK 4 skaitmenų kodas nenurodo tikslios sveikatos specialisto profesinės kvalifikacijos (tam reikalingas 6 skaitmenų LPK kodas), todėl trūkstamų sveikatos specialistų skaičius koreguojamas atsižvelgiant į viešuose šaltiniuose identifikuotas trūkstamas profesines kvalifikacijas.

Plėtros prognozė. Ekspertinė prognozė. Odontologų ir burnos priežiūros specialistų poreikis išlieka stabilus ir mažai kintantis, kadangi šių paslaugų pasiūla jau yra pakankamai išplėta ir neturi pagrindo plėtrai mažėjant gyventojų skaičiui. Medicinos praktikos specialistų skaičius mažėja dėl specializuotų sričių gydytojų keitimo daugiaprofiliniais specialistais, specializuotų sričių gydytojų poreikio mažėjimo ir neefektyvaus išlaikymo rajoninėse ligoninėse. Daroma prielaida, kad iki 2028 metų medicinos praktikos specialistų poreikis išliks panašus tik trijų didžiausių miestų apskrityse (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos), o kitose apskrityse specialistų skaičius mažės proporcingai mažėjant gyventojų skaičiui. Slaugos specialistų skaičius turėtų didėti ir vienam įdarbintam gydytojui tektų vidutiniškai bent du įdarbinti slaugos specialistai.

Atskirų profesinių kvalifikacijų (LPK 6 skaitmenų) plėtros paklausos diferencijavimas. Ekspertinė prognozė. Atskirų profesinių kvalifikacijų sveikatos specialistų poreikis per artimiausius 10 metų skirsis dėl skirtingo sveikatos paslaugų poreikio nulemto senėjančios visuomenės. Atskirų profesinių kvalifikacijų diferencijavimo koeficientai iki 2028 metų nustatyti ekspertiniu būdu vadovaujantis dabartiniu sveikatos specialistų realiu poreikiu ir išoriniuose viešuose šaltiniuose pateikiamomis sveikatos specialistų plėtros prognozėmis.

Išėjimas į pensiją. Tikimybinio modeliu paremta kasmet išeinančių į pensiją sveikatos specialistų prognozė. Daroma prielaida, kad pensinio amžiaus sveikatos specialistai, neturintys darbo Sodra duomenimis, yra išėję į pensiją. Modelyje remiamasi istoriniais 2014-2018 m. duomenimis apie dirbančių/nedirbančių sveikatos specialistų skaičių pagal amžių ir profesinę kvalifikaciją. Skaičiuojami prognozės metais pensinio amžiaus sulauksiančių 2018 m. dirbančių sveikatos specialistų skaičius, kuris dauginamas iš tikimybės išeiti į pensiją (tikimybė skaičiuojama atskirai pagal amžių ir sveikatos specialistų licencijų grupę).

Išėjimas iš sveikatos specialisto darbo (ne pensinio amžiaus asmenims). Remiamasi istoriniais 2014-2018 m. duomenimis apie dirbančių ir išeinančių iš sveikatos specialisto darbo asmenų skaičių pagal profesinę kvalifikaciją. Baziniame scenarijuje prognozei sudaryti naudojamas 5 metų istorinių duomenų vidurkis pagal profesinę kvalifikaciją.

Absolventų įsidarbinimas sveikatos specialistais. Tikimybinio modelio prognozė pateikianti kasmet medicinos ir sveikatos studijas baigiančių ir įsidarbinusių sveikatos specialistais absolventų skaičių. Modelyje remiamasi istoriniais 2011–2018 m. studijų duomenimis, kuriais nustatomi fiksuoti vidurkiai, rodantys kokia dalis absolventų įsidarbina sveikatos specialistais, pagal studijų įstojimo ir baigimo metus, pakopą, suteikiamą profesinę kvalifikaciją. Per paskutinius 5 metus sukurtoms švietimo programoms nėra absolventų įsidarbinimo duomenų, todėl skaičiavimai atliekami naudojant 50 % įsidarbinimo rodiklį. Kvalifikacijoms, kuriose dėl labai mažo studentų skaičiaus nėra tikslių absolventų įsidarbinimo duomenų, taip pat taikomas 50 % įsidarbinimo rodiklis.

Neaktyvių sveikatos specialistų grįžimas į darbą. Remiamasi istoriniais 2016-2018 m. duomenimis apie naujai įsidarbinančius sveikatos specialistus (išskyrus medicinos ir sveikatos studijų Lietuvoje absolventus) pagal profesinę kvalifikaciją. Baziniame scenarijuje naudojamas 3 metų istorinių duomenų vidurkis pagal profesinę kvalifikaciją.

LENTELĖ 1 PAKLAUSOS IR PASIŪLOS PROGNOZĖ IKI 2028 M.

Licencijų grupė	Profesinė kvalifikacija	Faktinis specialistų sk. 2018 m.	Poreikio prognozė 2028	Pasiūlos paklausos kumuliatyvus balansas 2028	ir
Medicinos praktika	Abdominalinės chirurgijos gydytojas	105	92	41	
Medicinos praktika	Darbo medicinos gydytojas	11	10	2	
Medicinos praktika	Fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas	320	281	125	
Medicinos praktika	Gydytojas akušeris-ginekologas	605	542	3	
Medicinos praktika	Gydytojas alergologas ir klinikinis imunologas	33	29	12	
Medicinos praktika	Gydytojas anesteziologas reanimatologas	695	611	128	
Medicinos praktika	Gydytojas chirurgas	307	317	-30	
Medicinos praktika	Gydytojas dermatovenerologas	165	144	87	
Medicinos praktika	Gydytojas dietologas	26	23	18	
Medicinos praktika	Gydytojas endokrinologas	125	110	31	
Medicinos praktika	Gydytojas gastroenterologas	96	90	40	
Medicinos praktika	Gydytojas genetikas	16	14	16	
Medicinos praktika	Gydytojas geriatras	12	13	3	
Medicinos praktika	Gydytojas hematologas	38	36	15	
Medicinos praktika	Gydytojas infektologas	59	51	24	
Medicinos praktika	Gydytojas kardiologas	358	420	76	
Medicinos praktika	Gydytojas klinikinis farmakologas	1	0	0	
Medicinos praktika	Gydytojas klinikinis toksikologas	20	17	17	
Medicinos praktika	Gydytojas krūtinės chirurgas	22	20	8	
Medicinos praktika	Gydytojas nefrologas	104	91	45	
Medicinos praktika	Gydytojas neonatologas	108	95	0	
Medicinos praktika	Gydytojas neurochirurgas	70	61	23	
Medicinos praktika	Gydytojas neurologas	346	390	-15	
Medicinos praktika	Gydytojas oftalmologas	360	410	-41	
Medicinos praktika	Gydytojas onkologas chemoterapeutas	62	54	24	
Medicinos praktika	Gydytojas onkologas radioterapeutas	45	40	20	
Medicinos praktika	Gydytojas ortopedas traumatologas	351	309	40	
Medicinos praktika	Gydytojas otorinolaringologas	248	218	86	
Medicinos praktika	Gydytojas patologas	50	43	8	
Medicinos praktika	Gydytojas psichiatras	429	499	-39	
Medicinos praktika	Gydytojas pulmonologas	122	113	33	
Medicinos praktika	Gydytojas radiologas	348	306	193	
Medicinos praktika	Gydytojas reumatologas	53	46	21	
Medicinos praktika	Gydytojas urologas	133	116	41	
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų alergologas	9	7	3	
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų chirurgas	62	55	1	

Medicinos praktika	Gydytojas vaikų endokrinologas	14	12	8
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų gastroenterologas	21	18	8
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų hematologas	13	12	5
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras	62	54	45
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų kardiologas	33	29	15
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų nefrologas	10	9	3
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų neurologas	66	58	4
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų pulmonologas	34	30	1
Medicinos praktika	Gydytojas vaikų reumatologas	4	4	-1
Medicinos praktika	Gydytojas veido ir žandikaulių chirurgas	15	13	22
Medicinos praktika	Kraujagyslių chirurgijos gydytojas	53	47	6
Medicinos praktika	Laboratorinės medicinos gydytojas	76	67	0
Medicinos praktika	Medicinos gydytojas*	2432	2432	NA
Medicinos praktika	Plastinės ir rekonstrukcinės chirurgijos gydytojas	47	41	53
Medicinos praktika	Skubiosios medicinos gydytojas	1	0	94
Medicinos praktika	Sporto medicinos gydytojas	37	32	26
Medicinos praktika	Šeimos gydytojas	1776	1855	257
Medicinos praktika	Širdies chirurgijos gydytojas	39	34	-2
Medicinos praktika	Teismo medicinos gydytojas	49	43	12
Medicinos praktika	Vaikų infekcinių ligų gydytojas	14	12	4
Medicinos praktika	Vaikų intensyviosios terapijos gydytojas	39	34	23
Medicinos praktika	Vaikų ligų gydytojas	629	628	-140
Medicinos praktika	Vidaus ligų gydytojas	881	962	-189
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Burnos higienistas	838	758	766
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Dantų technikas	887	803	11
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas burnos chirurgas	62	56	79
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas burnos, veido ir žandikaulių chirurgas	11	10	-2
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas endodontologas	36	32	46
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas odontologas	2852	2582	763
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas odontologas ortopedas	153	138	7
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas ortodontas	66	60	16
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas periodontologas	41	37	22
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojas vaikų odontologas	30	27	10
Odontolog. ir burnos priež. praktika	Gydytojo odontologo padėjėjas	1510	1367	235
Slaugos ir akušerijos praktika	Akušeris	925	860	178
Slaugos ir akušerijos praktika	Bendrosios praktikos slaugytojas	21890	26105	-7350
Slaugos ir akušerijos praktika	Bendrosios praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija ir išplėstinės praktikos slaugytojo profesinė kvalifikacija	4	4	-2
Visos	VISO	41556	44939	-3910

* Medicinos gydytojo licenciją gauna medicinos vientisąsias studijas baigę absolventai netęsiantys mokslų rezidentūroje ar tęsiantys mokslus rezidentūroje, tačiau dar negavę tikslią profesinę kvalifikaciją nurodančios sveikatos specialisto licencijos. Asmenys turintys medicinos gydytojo licenciją nėra įtraukiami į pasiūlos ir paklausos prognozę, tačiau įtraukiami skaičiuojant bendrus sveikatos specialistų skaičius (priskiriami sveikatos specialistams).

2 MODELIO REZULTATŲ INTERPRETACIJA IR IŠVADOS

1. 2028 metais sveikatos specialistų poreikis Lietuvoje bus 3,4 tūkst. specialistų didesnis nei 2018 metais dirbusių sveikatos specialistų skaičius.
2. Jei atsižvelgtume į realų sveikatos specialistų poreikį 2018 metais (44 361 specialistų), per 10 metų sveikatos specialistų poreikis padidėtų 0,6 tūkst.
3. Tik 9 iš 73 profesinių kvalifikacijų sveikatos specialistų poreikis 2028 m. bus didesnis nei buvo dirbančių sveikatos specialistų skaičius 2018 m. Vis dėlto, iki 2028 reikšmingai padidės didžiausios grupės – bendrosios praktikos slaugytojų – poreikis. Šių sveikatos specialistų poreikis 2028 m. bus 4,2 tūkst. didesnis nei dirbančių specialistų skaičius 2018 m. Atmetus slaugos specialistų poreikio augimą, visų likusių sveikatos specialistų suminis poreikis 2028 m. bus mažesnis nei dirbusiųjų 2018 m. skaičius.
4. Pasiūlos ir paklausos kumuliatyvus balansas parodo, koks darbuotojų trūkumas (-) ar perteklius (+) susidaro per 10 metų prognozės laikotarpį. Bendrosios praktikos slaugytojų atveju šis skaičius lygus 7,4 tūkst. specialistų trūkumui ir susideda iš 4,2 tūkst. padidėjusio specialistų poreikio, 6,3 tūkst. išeisiančių į pensiją, 5,0 tūkst. išeisiančių iš darbo dėl kitų priežasčių, 4,6 tūkst. įsidarbinusių naujų absolventų ir 3,5 tūkst. įsidarbinusių neaktyvių darbuotojų ($- 4,2 - 6,3 - 5,0 + 4,6 + 3,5 = -7,4$).
5. Visų profesinių kvalifikacijų kumuliatyvių pasiūlos ir paklausos balansų suma (-3910) yra tik indikacinė ir neparodo tikslaus specialistų trūkumo/pertekliaus, kuris susidarys per 10 metų. Taip yra todėl, kad sveikatos specialistai, kurių ateityje bus perteklius, tik retais atvejais gali dirbti darbus ir pakeis tuos sveikatos specialistus, kurių bus trūkumas ateityje. Pvz. skubiosios medicinos gydytojai yra naujai pradėti ruošti specialistai, kurie perims dalį darbų iš reanimatologų, akušerių, šeimos gydytojų, vidaus ligų gydytojų, slaugytojų ir paramedikų. Kitais atvejais, kai sveikatos specialistai negali ar nenori atlikti kitų profesinių kvalifikacijų sveikatos specialistų darbų, tokie asmenys tikėtina tiesiog nedirbs sveikatos specialistais ir sveikatos specialistų trūkumas bus dar didesnis. Susumavus tik tas profesines kvalifikacijas, kurioms nustatytas kumuliatyvus specialistų trūkumas 2028 m., bendras trūkstamų specialistų skaičius sieks 7,9 tūkst.
6. Vertinant modelio rezultatus ir pertekliaus/trūkumo prognozes, svarbu atsižvelgti į to pertekliaus/trūkumo dydį, t. y. palyginti prognozuojamą trūkumą/perteklių su faktiniu specialistų skaičiumi 2018 m.
7. Didžiausias nominalus (asmenimis) kumuliatyvus sveikatos specialistų **trūkumas** 2028 m. prognozuojamas Bendrosios praktikos slaugytojams (7350), Vidaus ligų gydytojams (189), Vaikų ligų gydytojams (140).
8. Didžiausias procentinis kumuliatyvus sveikatos specialistų (turėjusių bent 50 darbuotojų 2018 m.) **trūkumas** 2028 m. prognozuojamas Bendrosios praktikos slaugytojams (34 %), Vaikų ligų gydytojams (22 %), Vidaus ligų gydytojams (22 %), Gydytojams oftalmologams (11 %).
9. Didžiausias nominalus (asmenimis) kumuliatyvus sveikatos specialistų **perteklius** 2028 m. prognozuojamas Burnos higienistams (766), Gydytojams odontologams (763), Šeimos gydytojams (257), Gydytojo odontologo padėjėjams (235).
10. Didžiausias procentinis kumuliatyvus sveikatos specialistų (turėjusių bent 50 darbuotojų 2018 m.) **perteklius** 2028 m. prognozuojamas Gydytojams burnos chirurgams (127 %), Burnos higienistams (91 %), Gydytojams vaikų ir paauglių psichiatrams (73 %), Gydytojams radiologams (56 %).

11. 10 metų ilgio prognozė yra ilgas prognozavimo laikotarpis, o vertinamame prognozavimo modelio scenarijuje neatsižvelgiama į pokyčius, kurie galimai įvyks per 10 metų, dėl atsiradusio sveikatos specialistų trūkumo ar pertekliaus kai kuriose kvalifikacijose. Visų pirma tai apima priėmimo vietų į vientisąsias ir rezidentūros medicinos studijas perskirstymą, t. y. didinamą priėmimą į ateityje trūkstamas sveikatos specialistų profesijas. Taip pat nėra įvertinamas sveikatos specialistų, dirbančių perteklinėse profesinėse kvalifikacijose persikvalifikavimas (papildomų mokslų baigimas ir naujos profesinės kvalifikacijos licencijos įgijimas) į trūkstamas profesines kvalifikacijas. Nėra vertinami galimi demografiniai, emigracijos ir užsienio specialistų imigracijos pokyčiai. Vis dėlto, šie aprašyti procesai neįvyks jei valstybė ir sveikatos specialistų ruošimą atliekančios įstaigos nesudarys tam reikalingų sąlygų.

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras
www.mosta.lt